

Om ämnet husbyggnad - specialyrken

I en bransch som utvecklas snabbt och har skiftande regionala behov ger ämnet husbyggnad – specialyrken möjlighet att möta arbetsmarknadens efterfrågan på spetskompetens. Ämnet ger eleverna möjlighet att utveckla kompetens för etablerade specialyrken, till exempel glastekniker, plattsättare och ställningsbyggare, men det finns även möjlighet att tillmötesgå den lokala och regionala arbetsmarknadens behov. Ämnesplanen är generellt skriven och ger ramar för vilka kunskaper eleverna ska utveckla och för hur kunskapsinnehållet ska konkretiseras mot ett tydligt avgränsat yrke. Kurserna i ämnet husbyggnad – specialyrken kan läsas flera gånger mot olika specialyrken.

Den första kursen i ämnet bygger på husbyggnad 3 och de arbetsprocesser eleven möter i ämnet är specifika för hans eller hennes valda yrkesutgång. Arbetsprocesserna omfattar arbetsmetoder och arbetstekniker, materialkunskap och hantering av verktyg och maskiner. Dessutom behandlas i ämnet lagar och andra bestämmelser om arbetsmiljö, hälsa och säkerhet samt entreprenörskap och kommunikation. Lagar och andra bestämmelser kan innefatta bygglovsförfaranden och kvalitetskrav. Kunskaper om entreprenörskap kan innefatta grunderna inom ekonomisk redovisning och företagande.

Strukturen i gymnasieskolans ämnesplaner

De olika delarna i ämnesplanen hänger ihop på ett tydligt sätt. Det går till exempel inte att bara läsa det centrala innehållet eller kunskapskraven utan att sätta in dem i ämnesplanens hela sammanhang. (Se bild nedan).

Syftet och målen är formulerade för ämnet som helhet. Syftet beskriver i löpande text vilka kunskaper eleverna ska ges möjlighet att utveckla genom undervisningen i ämnet. Det beskriver också sådant som inte ska betygsättas. Målen är formulerade i punktform och förtydligar vad läraren ska betygsätta.

Målen beskriver vilka kunskaper eleverna ska ges förutsättningar att utveckla genom undervisningen i ämnet. De är inte placerade i någon rangordning. De går in i varandra och är beroende av varandra. Målen sätter ingen begränsning för elevernas kunskapsutveckling – det går alltså inte att betrakta dem som något som slutgiltigt kan uppnås.

Det centrala innehållet anger vad som ska behandlas i undervisningen i varje kurs för att eleverna ska få möjlighet att utveckla de kunskaper som beskrivs i målen. Målen och det centrala innehållet har alltså helt olika karaktär. Trots det kan det finnas visst innehåll även i målen, men i de fallen är målen mer övergripande och inte lika konkreta som det centrala innehållet.

Det finns en tydlig koppling mellan målen och kunskapskraven. Kunskapskraven uttrycker med vilken kvalitet eleven visar sitt kunnande i förhållande till målen. Ordningen i kunskapskraven är densamma som i målen. Om målen till exempel börjar med förmåga att läsa texter börjar också kunskapskraven med det. Däremot är det inte så att varje mål alltid motsvaras av ett stycke i kunskapskraven. Ett stycke i kunskapskraven kan lika gärna relatera till flera mål som till ett mål.

I ämnet husbyggnad – specialyrken innebär det till exempel att kunskapsområdet fackspråk och kommunikation återkommer i ämnesplanens olika delar. I det centrala innehållet i kurs 1 ska "facktermer" behandlas för att eleverna ska utveckla kunskaper mot målet "Förmåga att samverka och kommunicera med andra samt använda fackspråk". Med vilken kvalitet eleverna visar denna kunskap avgör läraren med hjälp av kunskapskraven som på E-nivå i kurs 1 lyder: "I arbetet samverkar och kommunicerar eleven med andra samt använder enkelt fackspråk med viss säkerhet."

Begrepp i ämnets syfte

Hälsa och säkerhet

Hälsa- och säkerhetsfrågor är centrala i yrket då ett flertal vanligt förekommande arbetsmoment innebär stora risker, till exempel arbete på hög höjd, brandfarliga material, kemiska produkter och skärande verktyg. För att antalet arbetsplatsrelaterade olyckor ska minimeras och ohälsa motverkas krävs en medvetenhet om betydelsen av en säker arbetsmiljö, till exempel varför och hur olika skyddsutrustningar används och kunskaper om behörigheter för arbete. Genom att i undervisningen arbeta med frågor som rör hälsa, ergonomi och säkerhet kopplat till arbetsplats och arbetsuppgifter utvecklar eleven medvetenhet om hur arbetsmiljön blir säker för den som utför arbetet, för arbetskamrater och för eventuella kunder.

Hållbar utveckling

Hur verksamhet inom bygg- och anläggningsbranschen bedrivs har stor betydelse för miljö och ekonomi och på så sätt har branschen ett ansvar för hållbar utveckling. Genom undervisningen kan eleven utveckla medvetenhet om hälsa och miljö samt resursanvändande kopplat till arbetsuppgiften. I ämnet husbyggnad – specialyrken kan till exempel arbete med återvinning och hantering av spill och restprodukter, men även sanering av äldre byggmaterial ingå.

Attityder och värderingar

Attityder och värderingar, egna och andras, kan påverka samarbetet på arbetsplatsen och kundrelationer. Reflektion över och samtal om attityder och värderingar inom branschen kan bidra till att utveckla ett kritiskt förhållningssätt.

Fackspråk och förmåga att kommunicera

Språk och kommunikation är centralt för all kunskapsutveckling. Förmågan att kommunicera och använda fackspråk, muntligt såväl som skriftligt, är avgörande till exempel i kontakt med kunder och arbetskamrater samt för att kunna utföra arbetsuppgifter på ett rationellt och säkert sätt.

Dokumentera

Att dokumentera sitt arbete är ett sätt att möjliggöra kvalitetssäkring av arbetet. Därför ska undervisningen ge eleverna metoder och verktyg för att dokumentera sitt arbete, till exempel med hjälp av bilder. Dokumentation kan också vara ett underlag för lärande samtal om till exempel arbetsprocess, kvalitet och säkerhet. Dessutom kan dokumentation synliggöra elevens kunskapsutveckling.